

Najhujša kuga sedanjosti zahteva žrtve med revnimi

V kraju Taninges v Gornji Savoiji v Franciji je pogorela najdenišnica, ki je bila namočena v nekem starem samostanu. Zgorelo je 18 otrok. Dolgo so upali, da se je šest pogrešanih otrok rešilo in da blodijo kje okrog (kot se je zgodilo z mnogimi drugimi, ki so poskakali skozi okna), toda potem so jih našli mrtve pri nekem oknu v zgornjem nadstropju. Niso upali skočiti skozi okno in to jim je postalo usodno.

V bolnišnici je 28 otrok, med njimi štirje hudo ranjeni, enako tudi neka 64-letna negovalka. Več otrok si je pri skoku skozi okna poškodovalo hrbtenico. Štirje drugi vzgojitelji so lažje ranjeni. Ogenj je izbruhnil ponoči, ko so bili otroci v postelji. V najdenišnici je bilo 116 otrok in deklic do 16. leta. Neki materi sta zgorela oba otroka, ki ju je zaupala najdenišnici.

Ogenj se je iz bolniške sobe, kjer je izbruhnil, razširil zelo naglo po vsem poslopju, ker so se stari tramovi vžigali kot slama.

Tudi ta tragedija je dokazala, da so v današnjem svetu »visoke življenjske ravni« ravno najšibkejši, otroci v najdenišnicah, starčki in kronično bolni tisti, ki so žrtve dirke za obiljem. Ker nimajo »sindikato«, ki bi znali izkoristiti politični položaj, in ker ne zavzemajo »pozicij moči«, se morajo zadovoljevati s srednjeveškimi poslopji napolnjenimi s razvalinami in s pokojninami, ki ne zadošujejo ne za življenje in ne za smrt, medtem ko člani raznih »bogatih« sindikatov lahko oddajajo metlo ali svoje mesto razkladavca ladij »v najem«, kot smo imeli priložnost brati. In žalostno je, da je za revne in otroke najslabše poskrbljeno ravno v bogatih državah, v tistih, ki se ponašajo s svojo kulturo in civilizacijo. Brezobzirna dirka za obiljem je neglede na razne ideologije najhujša kuga današnjih dni.

—

Vladimir Bakarić, predsednik Zveze komunistov Hrvaške, se je izjavil za doslednejšo politiko enakopravnosti do italijanske manjšine v okviru hrvaške republike, češ da je prihajalo v preteklosti pri tem do »pomot« in »diskriminacij« s strani ljudi, ki so pojmovali enakopravnost manjšine le bolj za formalnost. Seveda takih ljudi ne manjka tudi na Tržaškem, Goriškem in v Slovenski Benečiji.

ŠČIT MANJŠINE JE PREDVSEM POLITIKA

Na zasedanju izvršnih odborov Slovenske kulturno-gospodarske zveze in Unije Italijanov iz Istre in z Reke, ki je bilo nedavno tega v Gorici, je o položaju slovenske manjšine v Italiji poročal predsednik SKGZ Boris Race. V svojem poročilu je med drugim poudaril: »Živimo v državi, ki še danes ne rešuje manjšinskih vprašanj sistematično, ampak improvizirano in občasno. Ni še prodrla spoznanje v zavest vladajočih strank, da je treba manjšinsko vprašanje reševati kot sestavni del demokratične ureditve, da je treba torej v prvi vrsti gledati na problem manjšine kot notranje vprašanje države; da pomeni priznanje pravic manjšin in njihova zaščita zadovoljitev potreb enega dela državljanov, njihovo izenačenje z drugimi državljani tudi v tem, da se zagotove njihove narodne značilnosti.« Govornik je v tej zvezi kritiziral dejstvo, da se manjšinsko vprašanje »še vedno obravnava kot sestavni del zunanje politike.« »Zato ni nič čudnega — je dejal — če ima v Rimu ključ za reševanje manjšinskih problemov zunanje ministrstvo in ne notranje, ter ostala ministrstva.«

»Tako stanje — je nadaljeval B. Race — razkriva bistvo problema, in sicer, da se še vedno sodi, da so narodne manjšine tuje telo v državi, s katerim je treba primerno ravnati: ali ga asimilirati in tako doseči nasilno vključevanje v večinski narod, ali ga spraviti v karanteno, kar predstavlja trajen politični problem.« »Toda sodobna demokratična država — je zaključil govornik — mora dokončno ovreči taka zasterela in preživela stališča.«

S temi ugotovitvami se v glavnem strinjamo, vendar se nam zdi, da oblika odnosov, ki naj se izpostavijo med večinskim in manjšinskim narodom nikakor ne more in ne sme biti odvisna samo od države in njenih organov, kot bi izhajalo, če prav razumemo, iz izvajanj Borisa Raceta. Če bi se to dogajalo, bi manjšina bila izpostavljena hudim nevarnostim za svoj obstoj in razvoj ter bi odnosi v najboljšem primeru temeljili na paternalizmu.

Vsakdanja politična praksa nam namreč dokazuje, da je naivnež in utopist, kdor misli, da se bodo manjšinska vprašanja (kot tudi vsa družbena in druga vprašanja) pravično rešila, kakor hitro si večinsko ljudstvo ali družba izbere najbolj demokratično in napredno obliko državne in družbene ureditve. Tudi v tem primeru se manjšinski problemi ne urejujejo avtomatično. Prvi pogoj za njihovo reševanje je politična angažiranost manjšine same; politični boj manjšine je tisto glavno sredstvo, ki more spravi

viti v pogon zakonodajni, izvršni, upravni in sodni ustroj države. Vsestranska politična angažiranost manjšine more nadalje odločilno prispevati, da postane manjšina subjekt pri urejevanju in reševanju problemov, in ne le objekt, kateremu vladajoča večina dejansko vsiljuje svojo voljo.

SKGZ je svoje zaključke o položaju Slovencev v Italiji strnila v posebni izjavi, ki med drugim pravi: »Vprašanje slovenske manjšine je treba globalno rešiti v smislu republiške ustave, deželnega statuta in mednarodnih dogovorov po poti in na način, ki se bo izkazal za najbolj primerne. S tem v zvezi je treba še posebej poudariti pereče vprašanje beneških Slovencev, ki še ne uživajo narodnostnih pravic. Treba je dosledno in v celoti izvajati posebni statut londonške spomenice, ki mora postati notranje-pravno obvezna. Napovedana reforma zakonikov mora priznati uporabo slovenskega jezika v odnosih s sodnimi oblastmi.«

»Poleg teh splošnih zahtev — nadaljuje izjava — je treba nujno rešiti naslednje: razširiti zakon o osnovnih šolah na videmsko pokrajino, izpopolniti šolsko mrežo v tržaški in goriški pokrajini, urediti še vsa preostala vprašanja, ki zadevajo slovensko šolo, novi deželni zakoni naj v večji meri upoštevajo koristi slovenske manjšine v deželi, prenehati z razlastitvami na Tržaškem po danes veljavnih predpisih in sprejeti nov pravični razlastitveni zakon, finančno breme za Slovensko gledališče v Trstu naj v celoti prevzamejo javne ustanove, razširiti je treba delokrog slovenskim denarnim zavodom in upoštevati pravično zastopstvo Slovencev pri obnavljanju osebja v javnih uradih in ustanovah in pri imenovanju članov raznih odborov in komisij.«

»Samo v okviru dogovorov med strankami — zaključuje izjava — se doslej ta vprašanja niso rešila in tudi v bodoče ni tega pričakovati. Poleg tega so dogovori med strankami občasni in časovno omejeni ter obsegajo le obrobna vprašanja.«

Razen s tem zadnjim odstavkom, s katerim se nikakor ne moremo v celoti strinjati, takoj poudarjamo, da z ostalimi ugotovitvami in zahtevami soglašamo, ker so vsem Slovencem v Italiji skupne. Za pravilno razumevanje zadnjega odstavka, v katerem B. Race zavzema kritično stališče do delovanja političnih strank in jim dejansko jemlje pravico ter negira pristojnost za reševanje in urejevanje manjšinskih problemov, se moramo sklicevati na misli, ki jih je v zvezi s tem vprašanjem predsednik SKGZ razvijal na letošnjem občnem zboru svoje organizacije. Tedaj je zlasti

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• **NEDELJA**, 12. marca, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Pastirji severnih jelenov«, Roman, tretji del. 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 15.00 S pesmijo naokrog; 15.30 »Blagoslovljene oči«. Drama v enem dejanju, napisal Roberto Bracco, prevedel Martin jevnikar. Igra RO., režira Stana Kopitar; 17.15 Obisk v diskoteki, pripravlja Janko Ban; 18.00 Koncert v miniataturi; 18.30 Kino, včeraj in danes — pripravlja Sergij Vesel; 19.00 Glasba za dobro voljo; 20.30 Iz slovenske folklore: Rado Bednarik: »Pratika za drugo polovico marca«; 21.00 Kromatična fantazija; 22.10. Sodobna glasba.

• **PONEDELJEK**, 13. marca, ob: 11.40 Radio za šole (za srednjo šolo); 12.10 Liki iz naše preteklosti: »Matej Cigale«, pripravil Franc Orožen; 13.30 Pričljubljene melodije; 17.25 Radio za šole (za srednjo šolo) — ponovitev; 18.00 Odvetnik za vsakogar; 19.00 Tržaški pripovedniki: »Theodor Däubler«, pripravil Rado Rauber; 19.30 Postni govori: Mons. Jože Jamnik: »Dejavna ljubezen do bratov«; 21.00 Kulturni odmevi; 21.40 V plesnem ritmu.

• **TOREK**, 14. marca, ob: 11.50 Zvočne razglednice; 12.00 Iz slovenske folklore: Rado Bednarik: »Pratika za drugo polovico marca«; 17.20 Italijanščina po radiu; 17.35 Glasba za vaš transistor; 18.30 Iz niza javnih koncertov Radia Trst v sezoni 1966-67; 19.10 Plošče za vas, quiz oddaja — pripravil Danilo Lovrečič; 20.35 Riccardo Zandonai: »Zlati ptiček«, glasbena pravljičica v treh dejanjih.

• **SREDA**, 14.40 Radio za šole (oddaja za prvo stopnjo osnovnih šol); 12.10 Pomenek s poslušavkami; 13.30 Glasba iz filmov in revij; 17.25 Radio za šole (oddaja za prvo stopnjo osnovnih šol) — ponovitev; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.10 Higiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 19.25 Deželni zbori. Zbor »Slavec« iz Ricmanj, vodi Vlado Švara; 20.35 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.15) Knjižne novosti: Shemuel Joseph Agnon: »Il torto diventerà diritto«, ocena Franc Jeza; 22.45 Sentimentalne pesmi.

• **CETRTEK**, 16. marca, ob: 12.00 Za smeh in dobro voljo; 17.20 Italijanščina po radiu; 17.35 Glasba za vaš transistor; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravlja Krasulja Simoniti; 20.35 »Kvartopirci«. Enodejanka, napisal Gogolj, prevedel Rado Rauber. Igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu, režira Jože Babič; 22.40 Slovenski solisti. Klarinetist Miha Gunzek, pri klavirju Marjan Lipovšek.

• **PETEK**, 17. marca, ob: 11.40 Radio za šole (oddaja za drugo stopnjo osnovnih šol); 12.10 Med tržnimi stojnicami, pripravlja Tone Penko; 13.30 Glasbeno potovanje okoli sveta; 17.25 Radio za šole (oddaja za drugo stopnjo osnovnih šol) — ponovitev; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Iz slovenskega glasbenega življenja v preteklih stoletjih, pripravlja Dragotin Cvetko; 19.30 Postni govori: Dr. Jože Prešeren: »Ljubezen do potrebnih in trpečnih«; 19.45 Plošče, ki so mladim všeč; 20.35 Gospodarstvo in delo; 22.00 Zvočna paleta; 22.45 Magija glasbil v jazzu.

• **SOBOTA**, 18. marca, ob: 11.50 Orkestri lahke glasbe; 12.00 Kulturni odmevi; 13.30 Semenji plošč; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravlja Dušan Jakomin; 16.00 Volan. Oddaja za avtomobiliste; 16.20 Pregled italijanske dramatike. Pripravila Josip Tavčar in Jože Peterlin. Veristično gledališče; 17.20 »Dialog« — Cerkev v sodobnem svetu; 17.30 Otrokov pravljnični svet: »Turandot«. Napisal Carlo Gozzi, prevod, priredba in izvedba Joško Lukeš; 17.50 Razkuštrane pesmi; 18.30 Retrospektiva jazza, pripravlja Sergio Portaleoni; 19.10 Družinski obzorik: »Tudi v starosti ostanimo dejavni«; 19.25 Nastopi zabavnih ansamblov; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Zenski vokalni kvartet iz Ljubljane, vodi Slavko Mihelčič; 21.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danila Lovrečiča; 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Za prijeten konec tedna.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29477

Volitve v Franciji

V nedeljo so bile v Franciji parlamentarne volitve, pri katerih je spet zmagalo degaullistično gibanje. Volitve pa so v Franciji v dveh turnusih. Pri prvem so izvoljeni samo tisti kandidati, ki dobe v svoji volivni enoti absolutno večino. Vsi drugi bodo morali prihodnjo nedeljo še enkrat na volitve. Tokrat bo zadostovala relativna večina. Zmagal bo kandidat, ki bo dobil največ glasov. Tako še ni mogoče govoriti o dokončnih rezultatih, vendar pa dosednji rezultati kažejo, da se degaullistom ni treba ničesar bati. Izmed 78 poslancev, ki so bili že v nedeljo dokončno izvoljeni, ker so dobili absolutno večino, jih je namreč kar 64 degaullistov.

V drugi turnus volitev bodo prišli samo kandidati, ki so prejeli najmanj 10 odstotkov glasov. Vsi drugi so bili avtomatično izločeni iz volivnega boja.

Cilj degaullističnega gibanja pri teh volitvah je, da si ohrani absolutno večino v parlamentu. Absolutna večina znaša 244 poslancev. Skupni cilj vseh nasprotnikov pa je, da to preprečijo. Toda ta cilj — kot rečeno — skoro gotovo ne bo dosežen. Poznavalci sedanjega političnega razporedenja med francoskimi volivci, pa tudi elektronski računski stroji napovedujejo, da bo dobil De Gaulle vsaj enako število poslancev, kot jih je imel v zbornici, ki je bila izvoljena leta 1962. Vendar pa popolne gotovosti še ni, dokler volivci ne bodo izrekli svoje odločitve, v človeški pasihi pa je vedno tudi nekaj takega, kar se ne da izmeriti in tudi ne izračunati z elektronskimi računalniki.

Izmed 28.291.000 francoskih volivcev jih je volilo v nedeljo 22.887.000. Vzdržalo se jih je 19,10%, kar smatrajo za sorazmerno nizke odstotke, ki zanikajo trditve, da se Francozi vedno manj zanimajo za politiko. Za »Peto republiko« (degaulliste) je volilo 37,75% volivcev, za komuniste 22,46%, za Zvezo levice 18,79%, za Demokratični center 12,79%, za manjše levičarske stranke 2,26%, za skrajno desnico 0,87%. Leta 1962 so bili rezultati naslednji: degaullisti in razne zavezniške skupine so dobili 37,88%, komunisti 21,84%, sedanja zveza levic (SFIO in radikali) 20,33%, sedanji Demo-

kratični center (MRP in neodvisni) 16,76%, manjše levičarske skupine 2,33% in skrajna desnica 0,87%.

Razumljivo je, da svet radovedno upira oči v Francijo, kakor jih upira v zvezi s polemичnim stališčem kanclerja Kiesingerja do Združenih držav v Nemčijo, kajti ti dve državi sta glavni postojanki Zahodnega demokratičnega sveta na evropski celini in ni vseeno, kakšen bo njun nadaljnji politični razvoj.

BOJ PROTI ZLOČINCEM

Ves italijanski tisk poroča pod velikimi naslovi na prvi strani, da se je rimski policiji po dolgem zasledovanju posrečilo obkoliti in aretirati roparska morilca Leonarda Cimina in Franca Torreggiana, ki sta umorila zlatarja brata Menegazza. Cimino se je uprl in bil hudo ranjen. To je pomemben uspeh policije v boju proti vedno drznejšemu roparstvu v Italiji.

Zločinstvo na Sardiniji zasenčuje zadnji čas celo sicilsko mafijo. Pred dnevi je prišlo do pravega spopada med policijo in banditi, zadnje dni pa je bil zahrbtno umorjen mladi župan v kraju Ruinas, Arnaldo Tatti, učitelj po poklicu. Ubili so ga — kot sumijo — ljudje, ki so zainteresirani na tem, da občina ne razlasti nekih zemljišč, kot je sklenil občinski svet.

ŠČIT MANJSINE JE PREDVSEM POLITIKA

(Nadaljevanje s 1. strani)

ostro kritiziral Slovensko skupnost, češ da ta slovenska politična organizacija nima pravice nastopati v imenu Slovencev v Italiji.

Mislimo, da je treba slovenski javnosti in zlasti volivcem Slovenske skupnosti, ki jih morejo takšne trditve vznemirjati, pojasniti, da B. Race hote ali ne hote ustvarja določeno zmedo med raznimi pojmi. B. Race bi moral vedeti, da politične organizacije delujejo na politični ravni, medtem ko deluje SKGZ, ki je zveza kulturnih in gospodarskih organizacij, na kulturnem in gospodarskem področju. Zato ni mogoče istovetiti političnih strank in organizacij s kulturno-gospodarskimi organizacijami, kot tudi ni dopustno negirati politični organizaciji pravice, da govori in nastopa v imenu svojih volivcev.

B. Raceta očitno moti, da je Slovenska skupnost proti vključevanju Slovencev v vsedržavne italijanske politične stranke. Nihče ne jemlje pravice predsedniku SKGZ, da ima o tem vprašanju svoje svobodno mnenje, a prav tako mora dopustiti, da se Slovenska skupnost svobodno in brez kakršnihkoli ovir zavzema za zmago svojega političnega koncepta med slovensko manjšino v Italiji. To tembolj, ker ti dve slovenski organizaciji delujeta na povsem različnih ravneh in zato ne more biti med njima nobenega tekmovanja.

To bi bilo nekaj kritičnih pripomb k poročilu o položaju Slovencev v Italiji, ki smo ga poslušali na zborovanju v Gorici, kar seveda ne zmanjšuje njegove pomembnosti in važnosti za nadaljnji razvoj naše manjšine.

D. L.

FIAT BO GRADIL V RUSIJI Z AMERIŠKIM DENARJEM?

Do kakšne mere je že prišlo pomirjenje med Zahodom in sovjetskim blokom, značilno kaže novica, ki so jo te dni objavile svetovne agencije. Ameriška izvozno-uvozna banka bo dala družbi FIAT 50 milijonov dolarjev kredita za nabavo težke industrijske opreme v Združenih državah. Ta oprema naj bi služila za avtomobilsko tovarno, ki jo bo gradil FIAT v Sovjetski zvezi. Posebna anketna komisija ameriškega kongresa je že soglasno odobrila ta načrt. Pričakujejo pa živahno razpravo v kongresu.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 12. marca, nedelja: Gregor, Budin
- 13. marca, ponedeljek: Kristina, Zinka
- 14. marca, torek: Matilda, Nevenka
- 15. marca, sredo: Klemen, Truda
- 16. marca, četrtek: Julijan, Hilarij
- 17. marca, petek: Jerica, Jedert
- 18. marca, sobota: Edvard, Slaboljub

Maove sile pobijajo Tibetance

Na Kitajskem se krepi odpor proti »rdeči gardi«, ki vedno bolj degenerira v tolpe mladih postopačev in nasilnežev, ki se začenjajo boriti med seboj za »prvenstvo« in donosnejše mestne okraje. Zaradi političnega kaosa je zašlo gospodarstvo v hudo krizo in Kitajska je padla po mnenju nekaterih za eno desetletje nazaj v svojem razvoju.

Posebno hud odpor proti »rdeči« gardi in drugim Maovim silam se kaže v Tibetu, pa tudi v provincah Kiangsi, Kwantung, Šeh-van in Tsingai. V Tibetu imajo Maove čete povelje, da takoj usmrtijo zajete upornike. Kot zatrjujejo tibetanski predstavniki, ki so pobegnili pred kitajsko zasedbo v tujino, izvajajo Kitajci v Tibetu rodomor. Iztrebiti hočejo mali tibetanski narod, delno s pobijanjem, delno s tem, da pošiljajo tja vedno več kitajskih naseljenčev, katere navajajo k temu, da si jemljejo Tibetanke za žene. Uničujejo tudi tibetanski budizem, ki je bil močna duhovna opora tibetanskemu narodu. Znameniti tibetanski budistični samostani so skoraj vsi do zadnjega prazni, ker so menihi pregnali ali pobili.

Po drugi strani pa poročajo tuji dopisniki in potniki iz Kitajske, da se ljudje tam zaradi domačih homatij zelo malo zanimajo za vojno v Vietnamu. Mase Kitajcev so na splošno izredno slabo poučene o položaju v svetu in nimajo pojma, kaj se na svetu dogaja. Živijo kot na Luni. Zdi se jim, da je Kitajska edino središče sveta in da bo moralo pred njo vse na kolena.

Odgovor, ki nas ne zadovoljuje

Deželni odbornik za industrijo in trgovino Marpillero je te dni odgovoril na interpelacijo, ki jo je v zvezi z delovanjem Ustanove industrijskega pristanišča (EPIT) vložil slovenski deželni svetovavec Jože Škerk.

Deželni odbornik je potrdil vest, da je omenjena ustanova zaprosila vladnega komisarja, naj dovoli, da se v industrijsko področje vključi nadaljnjih 680.000 kv. m zemljišča v miljski občini, 220 tisoč kv. m v tržaški občini in 1.750.000 kv. m zemljišča v dolinski občini. Industrijsko področje bi se torej razširilo za skupno 2.650.000 kv. m. Zemljišča v dolinski občini se nahajajo ob cesti proti Boljuncu.

Vrednost premoženja, ki je last industrijske ustanove, znaša nad milijardo lir. Deželni odbornik je izjavil, da ustanova ni prišla do tega premoženja samo s prodajo zemljišč industrijem po mnogo višji ceni, kot jih je bila kupila od prvotnih lastnikov ali jih je dobila v last s pomočjo razlastitvenih postopkov, kot je trdil svetovavec Škerk. Delno je do takšnega premoženja prišla s pomočjo državnih denarnih prispevkov za industrializacijo Trsta. Za gradnjo cest, kanalizacij, železnice, vodovodov, javne razsvetljave itd. je bilo doslej vložnih okrog 5 milijard lir, ker je treba tudi upoštevati pri določitvi odkupne cene zemljišč.

Ustanova — je nadaljeval odbornik Marpillero — si je nabavila zemljišča s pomočjo svobodnih pogajanj z lastniki in se je poslužila zakona o razlaščenju samo v izjemnih primerih.

Nadaljnja razširitev industrijskega pod-

ročja — je še dejal dr. Marpillero — bo lahko postala predmet revizije, ker bi se mogla iz njega izključiti brdovita zemljišča, kot sta Sv. Rok in Ptičji hrib, ki sta bolj primerna za gradnjo stanovanj. Do določitve novih industrijskih področij pa bo lahko prišlo v sporazumu s pristojno občinsko upravo. Področje med Domjom in Logom ni bilo izkoriščeno v industrijske namene, čeprav je že vključeno v območje industrijske ustanove. To področje bi lahko služilo v rezidencialne namene.

Odbornik Marpillero je na koncu izjavil, da veljajo glede pridobivanja zemljišč za industrijska področja tudi za EPIT enaki predpisi kot za druge industrijske cone v Italiji. Zaradi tega je dežela mnenja, da ni potrebna njena intervencija, naj se EPIT-u vzame pravica, da se posluži pri pridobivanju zemljišč zakonov o razlaščenju, kot je v svoji interpelaciji zahteval dr. Škerk.

Skušali smo nekoliko obširneje pisati o odgovoru odbornika Marpillera, ker vemo, da so pri tem vprašanju prizadeti mnogi naši ljudje. Naj takoj poudarimo, da se z vsebino odgovora ne moremo popolnoma strinjati. Pozitivna je po našem le njegova izjava, naj pri določanju novih industrijskih področij sodelujejo tudi občinske uprave. Vse ostalo se nam zdi le uradna obramba EPIT-a in njegovega dosedanjega dela.

Italija baje tudi na svojo pest posreduje za mir v Vietnamu. Toda U Thant se kaže kljub temu pesimist in meni, da bo vojna še dolga in krvava.

32 Pokristjanjenje Slovencev N. H.

Iz besede dimma pa pride tudi slovenska beseda dim.

Slovenska beseda veter je iz staronordijske vedr, ki je pomenila isto. Vädra (švedsko) pomeni vedriti in dis dež. Dis dugga pomeni dolgotrajen dež (dežuje). Sneg je iz snö, mrkniti iz mörkna, mrak iz mörk, sapa in sapa iz sopp, kaplje od besede kapp, ki pomeni isto kot slovenska beseda kap (kaplje — kar je kapljalo od kapa), tajati se iz töa, greti (sonce greje) iz grei (prijetno), bliskati se iz lysa (odtod tudi lisa, t. j. svetla lisa in kravje ime Liska), grmeti iz gorma, treskati iz treske, poleči se iz löie, noč iz nött itd. Takih podobnosti pa je še na desetine. Zadostuje naj, da opozorimo le na dva posebno zanimiva primera. Na Štajerskem pravijo mrzlemu, ne posebno hudemu vetru, ki brije s severovzhoda, »krivec«. To pride skoro gotovo iz staronordijskih izrazov kry — zdrav, svež, vesel, poživiljajoč, in vedr — veter, ali vöia — veti. Tak veter je bil našim prednikom najbrž posebno prijeten v tistih časih, ko so pluli po morjih, ker ni bil nevaren, a dovolj močan, da je naglo gnal ladjo naprej. (Nordijski izvor besede burja smo že omenili). Drugi primer se nanaša na besedo život. Marsikje na Slovenskem pravijo »premočen sem do života«. Beseda dyvaat (dyvöt) pa pomeni v švedščini ravno »biti do kože premočen«.

Spričo teh dokazov bi bilo nesmiselno, če bi se spuščali v dolgo naštevaje še vseh drugih izrazov za letne čase in vreme, ki so si jih ohranili Slovenci iz časa, ko so prebi-

vali še v Skandinaviji. Zadostuje naj le še nekaj očitnih podobnosti: höst — jesen, paa lett — poleti (lett — lahko, torej takrat, ko je lahko za življenje) in skandinavskega izvora je nedvomno tudi beseda pomlad.

Beseda jutri je iz staronordijske besede ýtri, ki pomeni zunaj, dalje zunaj, dalje proč, torej bolj oddaljen čas — jutri (medtem ko pomeni ut — iti kam). Davi je najbrž iz staronordijske besede dagvillr (dani se), drevi pa je očitno v zvezi z besedo dreyma — dre-mati in vid — pri, blizu, torej: ko se nam bo dremalo, ob dremanju, v uri, ko bomo šli spat.

Toča pride najbrž iz staronordijske besede toda — škodovati, tolči, vihar pa iz vidr (veter) in hrodi (hruti). Beseda vreme izhaja nedvomno iz staronordijske besede vermi — toplo; in res še danes ta beseda v slovenščini ne pomeni samo pojma »vreme«, ampak v bistvu lepo vreme, v smislu »bo vreme«, »vreme se bo naredilo«, t. j. postalo bo lepo, toplo. Iz vermi pride najbrž tudi nordijska beseda vaer — vreme. Ploha pa je najbrž iz staronordijske besede pollr — vodni pljus in hátrr — način. Poleči se (veter!) pride iz löie. Dús (düs) je pomenilo vetrno tišino, zatišje.

Beseda teli je pomenila v staronordijskem jeziku zamrznjeno zemljo. Od tega pride nedvomno beseda taliti se.

Tudi besedi rano in pozno sta gotovo iz staronordijskega jezika. Beseda ran ali rano pride iz besede renna — prihiteti, pohiteti, pozno ali pozen pa iz besed paa in sen. Sen

pomeni pozen, paa pa je predpona enakega pomena kot npr. v slovenski besedi počasi.

Tudi slovenska beseda vek je najbrž staronordijskega izvora, iz besede aevi, ki je pomenila: čas, vek, časovno razdobje, življenjsko dobo, življenje (čas). Verjetno je tudi beseda življenje v zvezi z njo.

Tudi pri štetju uporabljamo Slovenci precej besed, ki so iz staronordijskega jezika; tako že sama beseda število in glagol šteti. Oboje je gotovo v zvezi z nordijsko besedo tal — število in z glagolom telle — šteti (štel!). Tri osnovna števila so popolnoma enaka slovenskim: en, tve ali tvaa, tri. Podobnost je tudi med raznimi drugimi števili, npr. med aate — osem in tio — deset ter tiutigir — sto. Niti najmanjšega dvoma ne more biti, da sta si tudi besedi tisoč in tuse (ki pomeni isto) tesno v sorodu in da pride prva iz druge. Staronordijsko tretje pomeni tretje ali tretji; pa tudi računati je nedvomno iz glagola räkna z istim pomenom.

Nordijske fraze v slovenščini

Enako podobnost bi nedvomno odkrili na vseh področjih, ki pridejo v poštev glede na življenje in okolje naših prednikov v tisti davni dobi v skandinavski pradomovini, npr. kar zadeva gozdne in druge divje živali, ptice, drevesa, rastline, lov in drugo. Tukaž ni prostora, da bi enako podrobno obravnavali vsa ta področja, poleg tega pa to za zdaj gotovo tudi ni potrebno, kajti že ti jezikovni dokazi, ki smo jih navedli, bi morali vsakemu objektivnemu človeku več kot zadostovati, da se prepriča, da pradomovina Slovencev ni mogla biti drugje kot v Skandinaviji

(Nadaljevanje na 8. strani)

Tržaškega

Odprtje nove prosvetne dvorane na Opčinah

V soboto zvečer in v nedeljo so bile na Opčinah lepe kulturno-zabavne prireditve s katerimi so odprli novo prosvetno dvorano na zemljišču »Marjanišča«.

Obakrat je bila dvorana nabito polna odraslih, pa tudi mladine, kateri je prdvsem namenjena. In nihče ni bil bolj navdušen nad novo dvorano in nad sporedom kot naši mladinci in otroci. Dvorana je res lepa, naravnost elegantna, za kar gre zasluga vsem tistih, ki so sodelovali pri gradnji, predvsem pa inženirju-arhitektu Milanu Sosiču in njegovim sodelovavcem.

Prireditve v soboto zvečer so se udeležili nekateri odlični predstavniki verskega in javnega življenja na Tržaškem, nadškof Anton Santin, ki je imel tudi pozdravni govor v slovenščini v katerem je čestital openski mladini k lepi novi dvorani in ji želel obilo uspehov pri delu v njej, dr. Škerlj škofovški vikar za solvenske vernike, predstavnik deželnega sveta de Rinaldini, ki je tudi pozdravil v nagovoru Opence in jim čestital k novi prosvetni dvorani (tudi on je spregovoril na koncu v slovenščini), dr. Josip Škerk, zastopnik Slovenske skupnosti v deželnem svetu, in drugi.

G. župnik Zivec iz Bazovice je pozdravil navzoče in se zahvalil vsem tistim, ki so zgradili dvorano, zlasti arhitektu, podjetjem in delavcem. Gošče je pozdravil tudi v italijanščini.

Po nagovorih nadškofa in dr. de Rinaldinija se je začel spored, ki je trajal dobri dve uri. Zelo dobro se je predstavil openski cerkveni pevski zbor pod vodstvom svojega pevovodja Stanka Maliča. Zapel je vrsto ljudskih in umetnih pesmi, med njimi lepo Maličevo lastno skladbo »Zori zori«, ki je občinstvu zelo ugajala in je nagradilo avtorja z živahnim ploskanjem.

Odlični vtis je napravil tudi openski mladinski pevski zbor Glasbene Matice pod vodstvom Nade Žerjal. Čudili smo se, do kakšne popolnosti je pevovodkinja že privedla svoje mlade pevce. Zelo prijetno jih je poslušati, ker so mladi glasovi kot zlit in zelo lepo doneči, pa tudi disciplinirani. Mislimo, da bi bilo prav, če bi posneli izvedbe obeh

zborov tudi za radio Trst A, ker bi ju radi večkrat slišali in njuno petje bi nedvomno obogatilo radijski glasbeni spored.

Nastopil je tudi že renomirani moški zbor (oktet) iz Trsta, ki ga vodi prof. Zorko Harej ter prav dobro zapel nekaj pesmi.

Folklorna skupina Slovenskega kluba je zaplesala dva slovenska plesa in vzbudila občudovanje tako z lepo izvedbo kot tudi z izredno okusnimi in tudi etnografsko neoporečnimi nošami. Skupini je treba čestitati k njenemu uspehu in obžalovati smo samo, da ni številnejša in da je nimamo priložnosti večkrat videti na naših odrih. Ali bi nam ne mogla prirediti s časom samostojnega nastopa, ali v povezavi s kakim dobrim pevskim zborom, ki bi nam pel slovenske ljudske pesmi? Taki nastopi bi nedvomno vzpodbudno vplivali za gojenje slovenske pesmi in plesne folklore, pa tudi na narodno zavest.

Nekaj prijateljev in res veselih točk so nam pripravili skavti. Pogrešali smo pa skavtinje. Videli smo samo dve deklici s skavtskima klobukoma in še ti dve med gledavci. Skavtinje, opogumite se tudi ve!

Nastopil je tudi novi openski godalni kvartet (Slovenskega kluba) z električnimi kitarami in tolkalom ter vzbudil seveda navdušenje med mladimi gledavci, pa tudi starejši so v ritmu pozibavali noge in glave, najbrž ne da bi se zavedali. Vsekakor je bilo tudi njim všeč. Postavil se je mali Beličič, ki je zaigral s kvartetom na orglice v skladbi »Začarano morje«.

V nedeljo popoldne je bil nastop ponovljen z rahlimi variacijami v sporedu, a z enakim, če ne večjim uspehom pri tokrat še številnejših mladih poslušavcih.

Openska mladina razpolaga zdaj z zelo lepo dvorano in upati je, da se je bo pridno posluževala za prireditve, od starejših pa upamo, da jo bodo ob vsaki prireditvi napolnili in da bo dvorana tako izpolnila svojo kulturno nalogo. Seveda pa še ni plačana, zato se vodstvo priporoča za nadaljnje prispevke za kritje stroškov. Mislimo, da bi bil vsak prispevek v ta namen dobro naložen.

RIZARNA V OGNJU

V torek popoldne je kar na lepem izbruhnil hud požar v tržaški Rižarni pri Sveti Soboti.

Poslopje je v žalostnem spominu vsem antifašističnim Slovencem in Italijanom, ker je tam v pečeh našlo smrt v dobi nacističnega in fašističnega nasilja na stotine zavednih ljudi. Sežigali so jih kot v nemških taboriščih od junija 1944 do aprila 1945.

Požar je izbruhnil hkrati na več krajih velikega poslopja, ki je imelo lesene pode in strešnike. Gasilci so se trudili več ur, da so požar zadušili in rešili vsaj tisti del poslopja, kjer so bile celice na smrt obsojenih in ki je proglašen za spomenik osvobodilnega gibanja. Ves ostali del se je pa zrušil s streho vred.

Policijska oblast preiskuje vzroke požara. Zaradi električnega toka se ni moglo vžgati, ker ga itak ni bilo. Stanovalci tudi niso mogli povzročiti požara, ker jih tudi ni v poslopju. Zato se nehote vriva misel, da je imela kaka skupina razgretih možganov namen, da zgine s površja zemlje hiša, kjer so se upirjali nečloveški zločini.

† SLAVKO ŽVOKELJ

V ponedeljek je po krajši bolezni umrl v tržaški bolnišnici Slavko Žvokelj, ki so ga mnogi poznali zlasti kot dobrega in navdušenega pevca nekdanjega pevskega zbora »Jadran« iz Trsta. Umrl je, ko mu je bilo šele 47 let. Po poklicu je bil krojač, a se je vedno živo zanimal za prosveto in kulturo, zlasti za zborovsko petje.

Njegovi prijatelji iz nekdanjega »Jadrana« ga bomo ohranili v lepem spominu.

Beneška Slovenija

Rajbelj:

NESREČA V RUDNIKU

O rajbeljskem rudniku so razprave kar na dnevnem redu zlasti glede upravnih vprašanj. Manj se pa govori o varnostnih napravah v jarkih in rovih, ki so menda najslabše zavarovani v vsej Italiji. V rudniku so pa tudi geološki pojavi edinstveni. Nenadoma eksplodirajo debeli kamniti skladi in zasujejo rove. Gorje, če je rudar tam blizu in ne sliši votlega bobnenja.

Takšna eksplozija se je pripetila v ponedeljek ob sedmih zvečer v trinajsti etaži dvesto metrov pod zemljo. Na tistem kraju sta vrtala rudne plasti 52 letni delavec Marcel Beligoj, doma iz Čenebole, in 38 letni Bogomil Kavs, doma iz Bovca, a stanujoč z družino v Rajblju. Delala sta v razdalji deset metrov vsaksebi. Eksplozivni podor se je vsul prav nad glavo nesrečnega Kavsa. Trideset ton kamnja in zemlje je pokopalo nesrečnika. Beligoja je pa zračni pritisk vrgel trideset metrov daleč na konec rova. Zanj je bila to sreča, ker se ni nanj podrl strop. K sreči tudi, da sta na drugem koncu rova kopala rudarja Guerra in Zanchiello, ki sta se kljub ranam mogla rešiti in dati alarm.

Takoj so stopile v delo reševalne skupine. Pred rudniškim vhodom se je zbralo na stotine ljudi, ker je eksplozija pretresla vse hiše v Rajblju. Reševalci so se spustili po navpičnem jarku v globino in so okoli polnoči, ko so odkopali zgornje sklade, zaslišali pod seboj slabotno kričanje na pomoč. Tehniki so napore podvojili. Meter za metrom so si utirali pot in spro-

Nova openska dvorana med prireditvijo, s katero so jo odprli. Govori dr. de Rinaldini, predsednik deželnega sveta

NADŠKOFOVI OBISKI

Nadškof Andrej Pangrazio je opravil prejšnji teden še zadnje obiske. V četrtek je šel v spremstvu generalnega vikarja, osebnega tajnika in kanclerja Klineca na Kostanjevico, kjer si je ogledal svetišče in grobnice francoskih Burbonov.

Od tam se je odpeljal na Sveto goro, kjer ga je sprejel solkanski dekan msgr. Simsič in gvardijan p. Martin. Navzočih je bilo tudi okrog 70 duhovnikov iz goriške in primorske škofije. Pri evangeliju je nadškof najprej v latinščini poslal pozdrave škofu Jenku, ki se ni mogel udeležiti srečanja zaradi službenih zadržkov. Nato se je nadškof v italijanščini spomnil svojih prednikov kardinala Missie, nadškofa Sedeja in apostolskega administratorja Toroša, ki so pokopani na Sveti gori. Po maši je nadškof blagoslovil njih grobove, nakar se je udeležil skupnega obeda v samostanu. Monsinjur Simsič se je poslovil od visokega obiskovavca s primernim govorom v katerem je tudi poudarjal pomen Marijinega svetišča. Na koncu so vsi navzoči poslali brzoglavne pozdrave škofu Jenku v Koper.

V petek zvečer je pa imel nadškof Pangrazio posebno mašo za slovenske vernike na Travniku. Ob vходу so ga pevci pozdravili z »Ecce sacerdos«, sledila je nadškofova maša z ljudskim petjem. Med pridigo, katero je začel s slovenskim pozdravom, se je poslovil od slovenskih vernikov in je izrazil obžalovanje, da se ni mogel naučiti njih jezika, da pa je vedno zagovarjal njih pravice na najvišjih mestih, kar da bo kmalu tudi obrodilo sadove.

Nadškof se je po služebnih poslih zopet odpeljal v Rim. Vrnil se bo pa na veliki četrtek in bo v nedeljo dokončno zapustil Gorico.

PREŠERNOV POPOLDAN

Slovenska prosvetna zveza je priredila v nedeljo v Prosvetni dvorani zborovski koncert v Prešernov spomin.

Po priložnostnem nagovoru Gorazda Vesela so se odvijale pevske točke dveh zbo-

Iz Goriške

skanje. Odrsko scenerijo je zelo okusno uredil Jože Cesar.

V nedeljo je nastopilo v Gorici v Prosvetni in v Katoliški dvorani kar 9 pevskih zborov. Kljub lepemu nedeljskemu popoldnevu in sočasnim dvema prireditvama sta bili obe dvorani polno zasedeni.

Ugotoviti pa je treba še eno razveseljivo dejstvo, da se naši ljudje še vedno zanimajo za lepo petje in da se pevski zbori množijo in tudi kvalitetno izboljšujejo.

V ZADNJE SLOVO

Prejšnji teden so nastale žalostne vrzeli v uglednih goriških družinah.

V petek, 3. marca, je zatisnil oči 85-letni Miroslav Škrk, davčni nadupravitelj v pokoj. Pokojni je kljub visoki starosti še do zadnjega hodil po goriških ulicah in čemu ne bil nihče prisodil, da bo kar na lepem za večno zasnul.

Kot vseh zavednih Slovencev je bila tudi njegova življenjska pot dovolj trnjeva. Dolga leta je moral službovati v notranjosti države. A službena premeščanja niso potrla njegove trdne zavednosti. Po povratku se je vztrajno udeleževal našega javnega življenja in je rad sodeloval pri raznih organizacijah, zlasti pri Podpornem društvu.

Po značaju je bil plemenit in je rad pomagal bližnjemu. Pogreb je bil v nedeljo dopoldne. Zapušča sina Zora in dve hčeri, Bojano poročeno z dr. Simčičem, in Miro. Rodbini izražamo naše sočustvovanje. Pokojnemu pa bo gotovo Bog milostljiv plačnik.

Tudi v znani družini goriških zdravnikov Vrtovcev so imeli žalosten dan. Umrli je 5. t. m. žena in mati gospa Anica Vrtovec, rojena Rudolf. Po rodu je bila s Črnega vrha. Poročila se je z zdravnikom in psihijatrom dr. Josipom Vrtovcem. Umrli je po daljšem bolehanju v starosti 59 let. Zapušča moža in dva sinova, oba zdravnika in že poročena. Bog ji daj večni mir, preostalim pa dušno tolažbo!

KMEČKA BANKA

GORICA, Ul. Morelli 14 — Tel. 22-06

Vam nudi ugodne pogoje za trgovske posle in bančne storitve (vezane in proste hranilne vloge, tekoče račune, posojila, vnovčenje in eskomptiranje trgovskih menic, posle z inozemstvom, menjava tujih valut, plačevanje davkov, telefona, luči itd.)

- Nanalska dolina

ti gradili lesene podpornike. Okrog poldneva so prišli do Beligoja, ki je bil dvajset ur živ pokopan. Prav čudežno je preстал nesrečo brez vsake rane in je skoro smehljaje prišel na površje. Podobnih rudniških usadov je namreč že nekaj doživel v svojem dvajsetletnem rudarskem življenju, tudi v Belgiji.

Reševalci so se trudili, da bi prišli še do pokopanega Kavsa, »Bogota« za tovariše. V torek ob osmih zvečer so ga našli — mrtvega. Štirje tovariši so ga prinesli, ovitega v gumijast rudarski plašč, iz Klarinega rova. Množica je tiho zaihtela. Žene ni bilo vmes, ker je šla na Bovško obiskat sorodnike. A le prekmalu je zvedela, da je jama požrla njenega moža. Ostala je sama z dvojčkoma v starosti dveh let.

Trbiž:

OBMEJNI PREHOD

S prvim marcem so odprli na obmejnem prehodu pri Kokovem še tretjo cestno progo mimo obmejnih carinarn. Z novim cestiščem se bo promet znatno olajšal, ker nista doslej obe progi zadostovali za tovorni in osební promet ter so se ustavljale na obeh straneh dolge vrste avtomobilov, predno so bile opravljene carinske obveznosti. Ker se pričakuje v novi turistični sezoni še večji promet, je bil zadnji čas, da se bo promet odvijal po treh tirih.

Do konca tega meseca pa bodo zgradili še nova poslopja za carinske in obmejne urade ter bodo razširili trg pred blokom. Na avstrijski strani se tudi pripravljajo, da bi uredili prehod bolj sodobno.

rov s Tržaškega in petih iz Goriške. Vsak je nastopil s tremi točkami. Goriški zbori so bili »Kras« iz Dola-Poljan, ki se je pod vodstvom Komelove precej dobro uveljavil, dalje »Briški grič« iz Števerjana, ki ga vodi prof. Križmančič; pevski zbor »Kosovel« iz Ronk, ki ga vodi tudi Pavlina Komelova; »Župančič« iz Štandreža pod Lupinovinim vodstvom; »Jezero« iz Doberdoba s Križmančičem kot pevovodjo. S Tržaškega sta nastopila velikorepenski zbor in »Vesna« iz Križa.

V tretjem, zadnjem delu koncerta, je pe-
lo nad 100 pevcev »Čej so tiste stezice«, »Pesem 14. divizije« in Vrabčevo »Zdravico«, ki je izzvala kot vedno gromovito plo-

Naznanjamo žalost vest, da nas je 3. marca po kratki bolezni nena-
doma zapustil, v 85. letu starosti, naš dragi oče, stari oče in tast

MIROSLAV ŠKERK

davčni nadupravitelj v p.

Zahvaljujemo se vsem, ki so z nami sočustvovali in dragega pokojnika spremili k zadnjemu počitku.

Sin Zoro z ženo Sonjo, hči Bojana z možem dr. Teofilom Simčičem, hči Mira ter vnuka Nataša in Tomaž.

ZAHVALA

Za udeležbo pri pogrebu in za izraze sožalja ob izgubi naše predrage

ANICE VRTOVEČ ROJ. RUDOLF

se iz srca zahvaljuje njen mož Josip, sinova Jože in Dominik z družinama ter ostalo sorodstvo.

Posebna zahvala č. g. patru Fidelisu in vsem duhovnikom.

Gorica, 7. marca 1967

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova številka „MEDDOBJA“

Nedavno je izšla nova (4. — 6.) številka revije »Meddobje«, ki jo izdaja Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu. To je najpomembnejša slovenska kulturna revija poleg tistih v domovini in tržaških »Most« in »Zaliv« ter jo lahko prištevamo med vodilne slovenske kulturne revije, tembolj ker je nosilka nazorov in kulturnih naperov enega izmed taborov, v katere je danes razdeljen slovenski svet.

Na uvodnem mestu najdemo razpravo Franceta Dolinarja »Grivčevi spomini na srbske učenjake«. Razprava je zelo zanimiva in zelo dokumentirana, kar je značilno za vsa dela tega slovenskega, kot čebela marljivega in izredno inteligentnega zgodovinarja, ki živi v Rimu. V njej obravnava sicer ozek, vendar pa pomemben sektor novejših slovenske zgodovine, tako da naslov razprave nikakor ne odgovarja vsebini, ker napoveduje manj, kot nam razprava v resnici razodene. Razkrije nam namreč ne le določeno razdobje slovenskega in srbskega zgodovinskega in struje ter metode, ki so vladale v njima, ampak tudi nekaj naše in jugoslovanske kulturne in politične zgodovine, v zvezi z zakulisnimi intrigami in vplivi, ki so vladali v njej.

Človek se mora vprašati, kje dobi Dolinar v Rimu ves ta zgodovinski material, s katerim razpolaga (citati iz malo znanih del in časnikov, itd.). Zeleni bi, da bi se lotil kakšnega širšega problema iz novejših ali starejših slovenske zgodovine, ker smo prepričani, da bi dobili Slovenci s takim njegovim delom enega temeljnih kamnov vsega našega zgodovinskega, po vestnosti in objektivnosti, pa tudi bistrosti obdelave. Ko prebiramo njegove razprave, kakor je ta, objavljena v »Meddobju«, se nam prikažejo stvari, o katerih smo menili, da so nam bolj ali manj znane, v čisto drugi, bolj plastični in objektivnejši podobi. Dolinarja odlikuje zlasti lastnost, ki je pri zgodovinarjih bolj rečka, to je kritična vestnost.

Kljub vsej zanimivosti in pomembnosti njegove razprave pa se vendarle čudimo, da jo najdemo na prvem mestu v reviji, kajti po tradiciji slovenskih revij bi pričakovali na prvem mestu razpravo ali članek, ki bi obravnaval kak sodoben slovenski ali svetovni problem. To, da se je uredništvo čutilo prisiljeno uvrstiti na čelo revije čisto zgodovinsko razpravo, ki bi po svojem značaju sodila bolj v drugo polovico revije (kot zahteva tradicija slovenskih revij), razodeva določeno zadrego uredništva »Meddobja« zaradi pomanjkanja takih aktualnih prispevkov idejnega značaja. Tak prispevek je v tej številki le »Cerkev in ateizem« Alfonza Čuka, ki pa je bil napisan, kot je razbrati iz besedila, še med II. vatikanskim cerkvenim zborom. V bistvu je bolj pregled nad stališčem Cerkve do ateizma kot samostojna razprava, vendar pa je napisan jasno in zanimivo; zbodejo nas nekoliko le taki malo slovenski izrazi kot »čuvarka« namesto »varuhinja« in podobno.

Precej strani revije obsega prevod Franceta Pačiča T. S. Eliotove pesnitve »Pušča« (The waste land) s spremnim esejem. Dodan je prevod Eliotovih opomb k »Puščici«. Tako smo dobili Slovenci to pesnitev enega največjih pesnikov sodobnega sveta v slovenskem (in dobrem) prevodu. Tine Debeljak je prispeval odlomek iz »Vic« Danteja Alighierija (VIII. spev). Vinko Brumen pa je objavil spomine na slovenskega pedagoga Karla Ozvalda.

Če dodamo še precej obširno kritično poročilo Ruda Jurčeca »Sodobna memoarna literatura« v rubriki »Črke besede misli«, vidimo, da je večina revije obrnjena tokrat v preteklost, kar ji daje bolj literarno-zgodovinski značaj, katerega re morejo odtehtati samo leposlovni prispevki (pesmi Franca Sodja, Vladimira Kosa, Majde Volovšek in Milene Soukal in novela Branka Rozmana »Dlan« ter odlomek iz romana Ruda Jurčeca »Marcelino Vázquez«). Sodjeve pesmi so religiozne vsebine in lepe, zajete delno iz božične in velikonočne tematike: »Sveta noč«, »Simeon«, »Obsodba«, »Ura teme«, »Razbičanje«, »Pogled«, »Simon iz Ciren« itd. Spadajo med najboljšo moderno slovensko religiozno liriko. Kosove, pod naslovom »Tri nade«, so izrazito moderne, raztrgane psihične in vizuelne impresije iz eksotičnega (japonskega) sveta in težko razumljive, pri čemer pa človek uživa ob posameznih verzih in pesniških vizijah. Presenetijo nas pesmi Majde Volovšek, po modernosti svojih motivov,

po melodioznosti jezika, po miselni globini, in po neki notranji, mili ženski harmoniji. Radi bomo še brali njene pesmi. Bolj miselno poudarjene in notranje razbičane od tesnobe, skepse in obupa so pesmi Milene Soukal »Podedovano ime«.

Novela Branka Rozmana »Dlan« je psiho-loška, dobro napisana, a ne posebno zahtevna, bolj vržena na papir kot zanimiv domislek kakor pa resnično zazorjena literarna umetnina. Tudi po motivu nam je nekoliko pretuja ali bolje rečeno, preveč indiferentna. Rozman je gotovo sposoben, po vsem tistem, kar je že objavil, da napiše mnogo pomembnejši tekst. Skoraj isto bi lahko rekli o odlomku iz romana Ruda Jurčeca. Po tem odlomku je roman težko presoditi. Napisan je v lepem jeziku in živahno, tudi moderno, a bravec ne more pogoditi smisla in najti odnosa do vsebine. Celotno delo bo morda učinkovalo drugače. Pri branju imamo vtis, da je želel Jurčec napisati roman, ki ni bil v celoti zajet iz sodobnega, tujega, argentinskega okolja, da bi se iztrgal preteklosti. Vsekakor zanimiv eksperiment.

V rubriki »Kronika« najdemo pregled kulturnih večerov Slovenske kulturne akcije v letih 1965 in 1966, ki nam pokažejo, kakšni problemi zanimajo tamkajšnje slovenske izobražence.

Na splošno je opaziti v reviji kot rečeno, neko odtujenost današnji slovenski problematiki, kar je gotovo bolj posledica geografske in časovne oddaljenosti kot pa hotenja; te odtujenosti pa sama akademska učenost (glej prevode!) ne more nadomestiti. Pozna pa se tudi odsotnost nekaterih imen iz Evrope, ki smo jih srečavali v prejšnjih številkah in ki so dajala tej reviji bolj aktualen ton, npr. ime Rafka Vodeba. Kot urednik je podpisan tokrat samo Ruda Jurčec.

F. J.

Dokaz stare slovenske glasbene kulture

Slovenska Matica v Ljubljani je izdala v zelo lepi knjigi zbirko skladb slovenskega skladatelja preteklih dob Jacobusa Gallusa, pod naslovom »Jacobus Gallus, Harmoniae Morales«. Publikacijo je imel na skrbi dr. Dragotin Cvetko.

To je sijajno delo slovenske glasbene literature in je založbi v čast. Za člane Slovenske Matice stane 70 novih dinarjev, v knjigarnah v Sloveniji pa 90 novih dinarjev.

O delu bomo prinesli še izčrpnije poročilo, za danes samo opozarjamo nanj vse ljubitelje stare slovenske glasbe in zlasti Gallusove, pa tudi vse tiste, ki ne bi hoteli pogrešati v svojih knjižnicah te knjige, ki predstavlja enega temeljnih kamnov slovenske glasbene kulture in pričevanje o ustvarjalnosti in kulturni kvaliteti slovenskega duha tudi v preteklosti ter o njegovi povezanosti z evropskimi kulturnimi tokovi svojega časa.

—0—

RAZSTAVA O BALETU V NEMCIJI

V soboto, 11. t. m. ob 18. uri bodo odprli v Nemškem kulturnem inštitutu v ulici Coroneo 15 fotografsko razstavo o »Baletu v Nemčiji«. Razstava

bo obsegala 100 fotografij najboljših fotografov o baletnih predstavah v Nemški zvezni republiki. Razstavo je priredil Gert Blass po naročilu Goethe-Instituta v Münchenu.

V nasprotju s Francijo, Anglijo ali Dansko, kjer je balet osredotočen v določenem gledališču in določenem mestu, goje v Nemčiji balet v mnogih gledališčih in mestih. Poleg baletnih skupin velikih gledališč v Berlinu, Düsseldorfu, Hamburgu, Hannoveru, Kölnu, Münchenu in Stuttgartu deluje še okrog 20 baletnih skupin v manjših mestih. Večje skupine nastopajo s samostojnimi sporedi in so razvile lasten slog. Sporedi obsegajo dela od klasičnega baleta do bolj individualističnega ekspresionističnega plesa in do najmodernejših jazz oblik.

Fotografije na razstavi pa predstavljajo tudi same po sebi mojstrovine moderne fotografske tehnike, ki je sposobna zajeti in podati ves prefinjeni ritem in vzdušje baleta.

Razstava bo odprta do 22. marca.

RADIJSKI ODER

Ob dvajsetletnici radijskega odra, ki predstavlja odličan doprinos k naši kulturno-radijski dejavnosti, je izšla tudi informativna knjižica o delovanju te oderske skupine.

Za slovstveno zgodovino so dragoceni podatki zlasti o oddajah izvirnih oderskih oddaj v dvajsetletju. Literarna kritika namreč še premalo poudarja važnost radijskih igralskih in tudi drugih oddaj, ki so prav tako važne za slovstveno zgodovino kot običajne knjižne izdaje.

O brošuri radijskega odra smo že poročali. Prijeli pa smo o nekaterih svrtari pripombe, da pri izvirnih radijskih oderskih oddajah niso navedene vse igre, katere je radijski oder predvajal.

Navajamo te dodatke samo na ljubo objektivni resnici.

BORIS PAHOR V ITALIJANSKI REVJI

Boris Pahor je napisal v milanski reviji »Uomini e Libri« (Ljudje in knjige) članek o slovenskem kulturnem življenju v Trstu. V kratkem članku ni seveda mogel podrobno razčleniti našega kulturnega življenja, vendar lahko rečemo, da nas je dostojno predstavil širši intelektualni italijanski javnosti. V Trstu imajo Slovenci mnogo ljudi, ki odlično obvladajo italijanščino, a se žal zelo redki oglašajo v italijanskih revijah, da bi kaj napisali o svojem ljudstvu in kulturi. Zato moramo dati Borisu Pahorju, ki je zlasti v zadnjem času tako razgibal slovensko kulturno življenje, vse priznanje, da je našel čas za sodelovanje tudi v italijanskem revijalnem tisku. Revijo »Uomini e Libri« prodaja tudi Tržaška slovenska knjigarna v ulici Sv. Frančiška.

Proslava v Katoliškem domu

V nedeljo se je zbralo polno ljudstva v dvorani Katoliškega doma v Gorici, da proslavi njen petletni obstoj.

Po kratkem uvodnem nagovoru je zapel dve pesmi mešani zbor »L. Bratuž« pod vodstvom S. Jericija. Sledil mu je z dvema točkama moški pevski zbor »M. Filej«, ki je pokazal že precej rutine, odkar ga vodi mladi pevovodja Klanjšček.

Med pevskeimi točkami je dr. Humar, tajnik odbora za Katoliški dom, podal poročilo o delovanju in denarnem stanju istega. Naštel je dolgo vrsto različnih prireditvev in gledaliških nastopov, ki bi se v Gorici sploh ne mogli vršiti, ako bi ne obstajala dvorana Katoliškega doma. Omenil je tudi, da je stala dvorana in nje oprema okrog 40 milijonov lir. Kritih je že nekaj nad polovico.

Po tem napol uradnem uvodu je nastopil SKPD Števerjan s Finžgarjevo ljudsko igro v štirih dejanjih »Naša kri«. Preden

se je dvignil zastor, je števerjanski župnik kratko objasn timer vsebino in pomen igre. — Igravci so se zelo potrudili. V prvem dejanju so bili množični nastopi premalo razgibani. Potem so se pa igralci od dejanja do dejanja bolj vživljali v vloge. Posebno dobro sta se postavila Renard in Jezica. Pri nekaterih igralcih je motilo prehitro in pretiho govorjenje. Dobra je bila Terpinova režija, ne pa tako kmečke noše.

Te pomanjkljivosti bo režiser gotovo odpravil do prihodnje ponovitve, ki je napovedana po velikonočnih praznikih.

—0—

Knjiga Ignazia Siloneja »Uscita di sicurezza« (Zasilni izhod), naperjena proti diktaturam, je izšla pred kratkim v nemškem prevodu pod naslovom »Notausgangs«.

Med knjigami, ki bodo izšle letos pri slovenskih založbah, uidegri biti najzanimivejša »Listina« Edvarda Kocbeka. To je drugi del njegovih medvojn timer spominov. Izšla bo pri Slovenski matici.

GOSPODARSTVO

Zakaj „beg z zemlje“?

Od neke naše bravke z Goriškega smo prejeli naslednji dopis:

Spoštovano uredništvo »Novega lista«.

Ko sem brala v »N. l.« članek »Ali poljedelstvo res nima bodočnosti?«, sem se namnila, da odgovorim.

Povem vam, da se bo »beg z zemlje« še povečal, če naši odgovorni voditelji ne postavijo kakšnega boljšega »kazi-pota« v bodočnost. Kaj resnega bi morali ukreniti in se pozanimati npr. za boljšo prodajo kmečkih pridelkov, za združeno klet, za zboljšanje poti po vaseh itd.

Sem mati treh sinov in imam tole izkušnjo: vsi trije so že zreli fanti pridnih rok in zdrave pameti. Dva sta se že oprijela dela v mestu, enega pa še tesno držimo doma. Z mojem ga sicer nagovarjava, da naj pridno dela na kmetiji, kajti tako so tudi nas navajali naši starši. Sin pa odgovarja takole: »Če bo še to leto slaba letina, si bom tudi jaz poiskal delo kje drugje, da bom imel plačane delovne dni.«

Glavni pridelek pri nas so črešnje in vino. Ampak črešnje so lani od prehudih ploh skoro vse pokopale in segnile. Z breskvami smo si malo opomogli, za silo. Zanesli smo se na trto, ampak tudi ta nas je opoharila, ker je premalo izdala. No, sedaj je vino v kleti. Je sicer izvrstna pijača, ampak kupca ni. Nobenega povpraševanja po vinu. Denar pa mora biti za vse vrste stroškov: za obroke za traktor, za obroke za kosilko, za davke in za vse drugo.

Kako si bo kmet pomagal? Odgovorite mi vi. Koliko je torej plačan kmečki delovni dan, ko na koncu meseca ni nič, na koncu leta nič? Nič drugega kot same skrbi, kako se bo shajalo. Potem ni nič čudnega, da človek obupa nad kmetijstvom. Toda zaradi tega nič ne trpita ne tržaški in ne goriški trg. Blaga je vse polno. Poleti celo preveč in morajo dajati za vsako ceno, tako da »te milostljive gospe« nese-

jo domov polne torbe bodisi breskev ali jabolk skoraj zastoj. Le pridite včasih pokukat na goriški trg, poleti okoli 10. ure.

Res, nobena država ne more shajati brez kmetijstva. To je razumljivo. Ampak država bi morala kmeta bolj podpreti, mislim posebno onega v hribovitih krajih. Morala bi mu znižati davke, ne pa jih višati, in na starost bi mu morala zagotoviti zadostno pokojnino, kakor pritiče vsakemu delavcu in roko delcu.

Se celo na ravnini v Furlaniji opuščajo kmetje zemljo, zakaj bi se potem to zamerilo kraškemu kmetu ali Bricu? In kar pogledjmo malo tudi v Slovensko Benečijo.

Krščanski sindikati v Evropi

Po podatkih, ki so bili objavljeni v zadnjem času, je v Evropi okrog dva milijona delavcev včlanjenih v sindikalnih organizacijah, ki imajo krščanski značaj. Pri tem pa je treba razlikovati med krščanskimi in »svobodnimi« sindikati, to je tistimi, ki so pridruženi sindikalnim zvezam, ki so pod vodstvom komunistov ali skrajnih socialistov - marksistov, ki sodelujejo s komunističnimi partijami za doseg političnih ciljev.

Krščanski sindikati delujejo v Avstriji, Belgiji, Franciji, Veliki Britaniji, Italiji, Luksemburgu, na Portugalskem, v Zahodni Nemčiji, Španiji in Švici. Večji obseg pa so zavzeli sindikati krščanskih delavcev le v Italiji, Belgiji in Nemčiji; krščanski sindikati v teh treh državah štejejo skupno okrog 1.800.000 članov; to je velika večina članstva vseh krščanskih sindikatov v Evropi. To pa je tudi razumljivo, ker ima krščansko sindikalno gibanje v teh treh državah najdaljšo in najlepšo tradicijo ter sega že v sredino preteklega stoletja npr. s škofom Kettelerjem v Nemčiji in s Kol-

Tam je življenje neznosno: križev pot. Glavni pridelek je kostanj, pa še ta je zašel v krizo.

Nekega spomladanskega dne smo se podali v Brda, po »cesti črešenj in vina«. Šli smo v Števerjan in uživali malo lepi razgled. Ampak reči moram, da poti so tam zelo grde za današnji čas. Nazaj grede smo krenili dol skozi ščedno. Težko je bilo izogibanje mimovozečih avtomobilov, ker je pot zelo grda in preozka. Bili smo neznosno umazani.

Po vsem tem morate razumeti, kje tiči vzrok za to, da sili mladina v mesto. Nočejo več trpeti, kakor so trpeli njihovi predniki. Kopali so zemljo dva metra globoko in jedli za kosilo oblice in za večerjo krompir »v srajčki«. Kmečki človek ima pravico do življenja in svobode kot vsak drugi državljani.

Zvesta bravka »Novega lista«
C. H.

pingom. Ima pa tudi najmodernejši značaj, npr. v Belgiji in Franciji, odkoder se je širilo pred vojno krščansko sindikalno gibanje tudi v Slovenijo. V Italiji spadajo h krščanskim sindikatom krožki ACLI, ki opravljajo pomembno delo v prizadevanju za socialni napredek.

Krščanski sindikati se trudijo, poleg prave sindikalne akcije, predvsem za to, da bi delavce vzgajali, a ne samo v verskem duhu, ampak za pravilno pojmovanje in razumevanje vseh in posebno tudi človeških problemov delavcev. Veliko skrb posvečajo tudi delu za socialno najmanj zaščitene, to je pravicam upokojujencev, brezposelnih, vdov, sirot itd., v ta namen delujejo v Italiji posebne pisarne ACLI, kjer dobijo vsi taki pomoči potrebni brezplačno vse potrebne nasvete in zanje tudi posredujejo.

Iz Trsta

VZGOJNA PREDAVANJA V DOLINI

Slovenska srednja šola »Simon Gregorčič« v Dolini bo priredila v svojih prostorih vrsto vzgojnih predavanj za starše, za fante in za dekleta. Predavanja bodo imeli prof. Ivan THEUERSCHUH, socialna asistentka Sonja BAIS in zdravnik dr. Mirko SALVI.

V ponedeljek 13. marca ob 20.30 bo vzgojni večer za starše.

V torek 14. marca ob 20.30 bo večer, na katerem bodo obravnavali fantovska vprašanja.

V četrtek 16. marca ob 20.30 pa dekliška vprašanja.

Ravnateljstvo šole

—0—

Vsi absolventi, profesorji in dijaki 5. letnika Slovenske trgovske akademije v Trstu so vabljeni na

DRUŽABNO SREČANJE

ki bo v četrtek, 16. marca ob 21. uri v mali dvorani Kulturnega doma.

Na tem srečanju bodo absolventi praznovali 20. letnico obstoja šole in ustanovili svoje združenje.

Prosimo na točnost!

PRIPRAVLJALNI ODBOR

CESTITAMO

Dr. Rafku Dolharju, predstavniku Slovenske skupnosti v tržaškem občinskem svetu, in gospe Nadji se je rodila hčerkica in razveselila bratca. Krstili so jo za Katjo. Čestitamo.

Uredništva slovenskih kulturnih revij so priredila te dni posvetovanje, na katerem je podal urednik mariborske revije »Dialogi«, Hartman, zelo temno podobo o »kulturni nezainteresiranosti v vaseh, kjer teče življenje še po starih tirnicah«. Cela vrsta nekoč pomembnih vaških knjižnic ne dela« je rekel.

Pravilna zajčereja

Svoje dni je bila po naših krajih zelo močno razširjena reja domačih zajcev. Malim posestnikom, pa tudi delavcem je kunčereja donášala marsikako lirico dobička, pa tudi priboljška za domačo kuhinjo. Po vojni se je pa ta panoga domačega gospodarstva začela precej opuščati.

Kaže pa, da so se je začeli zadnji dve leti zopet oprijemati. Zato je na mestu, da spregovorimo nekaj besed tudi o domačih zajcih in kako je treba z njimi ravnati, da čim več doprinesejo. Znano je, da se tudi cene zajčjega mesa zadnje čase vedno bolj uveljavljajo.

K temu pripomore tudi vedno večja uporaba mesa v Italiji. Lansko leto se je na primer zvišala potrošnja mesa vseh vrst za 8,4 odstotka na glavo nasproti predlanskega leta.

Toda vrnimo se k našim zajcem. V tej panogi bi se morala letna količina izdatno zvišati, če bi zajčereji tudi pravilno prehranjevali to domačo žival. Na splošno se opaža, da dodajajo ljudje tem živalim premalo vitaminov in to še posebno v zimskem

času. Svetujemo, da bi pomešali med krmo splošno znani »vitasol«. Potrebna količina obsega eno žlico te snovi, pomešano med otrobe, in sicer enkrat na dan za 20 zajcev srednje velikosti; za manjše zajce seveda sorazmerno manj.

Precej neprijetnosti, pa tudi jeze povzroča nenadno umiranje mladih in tudi večjih zajcev. Poginejo za enostavno boleznijo: preveč se namreč napihnejo. Vzrok pa je neprimerna hrana, ki jo pokladamo živalim. Paziti moramo, da ne krmimo zajcev s pokvarjeno moko ali pa s preveč pregreto ali prezamrznjeno zelenjavo.

Tudi v tem primeru pa moremo pomagati živalim, vsaj deloma s posebnimi sredstvi. Eno izmed takih zdravil nosi ime »Cunicol« in se enostavno zmeša med otrobe. Najbolje je, da dajemo omenjeno sredstvo od časa do časa tudi zdravim zajcem, da preprečimo bolezen, predvsem napenjanje in grizo. Na koncu pa moramo priznati, da napadajo domače zajce tudi take bolezni, katerim živinozdravniki do danes še niso kos.

Spomini iz prve svetovne vojne

■ ■ ■ 40 ■ ■ ■ ■ ■ V RUSKEM UJETNIŠTVU ■ ■ ■ ■ ■ Inž.-J. R. ■ ■ ■

Na tej slepi kobili se bom učil jahati, vsaj ušla mi ne bo, sem si mislil.

Dela na mlatišču je vodil starejši od bratov Fomič, Matfej, ki je takrat ukazal štirim Čehom naložiti voz z žitom in peljati domov ter se vrniti še po en voz. Uniformirani stražnik jih je spremljal, ker se je pač bal, da bi ušli, če bi šli sami. Sicer pa je opravljal le svojo dolžnost. Sorazmerno kmalu so se vrnili in naložili še drugi voz, katerega so tudi odpeljali. Takrat pa je Matfej Fomič zapiskal in dal s tem znak za prekinitev dela radi opoldanskega odmora. Kot dogovorjeno mu je odpiskal brat Ivan, ki je bil pri kosih in žanjicah onstran meteorološke postaje. Delavci so se vsuli domov.

Ko sem prišel domov, sem vzel »Mikrobiologijo« in jo nesel ravnatelju. Bil je v dnevni sobi in je nekaj računal. Rekel sem mu, da če nima sedaj časa zame, pa pridem pozneje. On pa pravi, da je ravno prav, da sem prišel, ker ima glavo kot škač samo od računanja in da se bo sedaj vsaj odpočil. Orisal sem mu moj učni uspeh z »Mikrobiologijo«, on pa se je začel krohotati. Saj je vedel, da ne bo šlo. Zato pa je že sinoči izbral zadnji letnik mesečnika »Njiva«, ki da je poudčen in zabaven družinski list. Tam bom našel kratke povestice, pesmice, lahke razprave in več drugega. To bo zame, je rekel.

Zahvalil sem se. Nato pa sem ga vprašal, kaj pomenijo tiste tri grede na polju, kjer ni bilo nič vsejanega, a so bile preorane.

Začel mi je razlagati pojme »par« in »čiuorni par«. Nisem verjel, da uporabljajo še vedno »praho« naših dedov za povečanje rodovitnosti zemljišča. Če kos zemljišča samo enkrat preorjejo in ga poseje-

jo šele drugo leto, je to »par«. Če dotični kos zemljišča preorjejo v celem letu trikrat, je to »črni par«. Nikolaj Stepanovič je vpeljal še tretjo »praho«, takoimenovano zboljšano, pognojeno z gotovo količino superfosfata. Najbrž je upal, da si bo tako ustvaril lastnega strokovnega konjička, o katerem bodo znanstveno razpravljali. Počudil je, da si je on to zamislil.

Hudo mi je bilo, ker sem se zavedal, da moram nastopiti proti »prahi«, ki je v zahodni Evropi že davno pozabljena. A kako naj to naredim, da ga ne bo preveč prizadelo? Vprašal sem ga, če prakticirajo kje v Rusiji »praho«, in odgovoril mi je, da zelo pogosto, a da tisto ni »par«, ni prava »praha«, ker ni preorano. Puščajo zemljo enostavno neobdelano eno ali tudi dve leti, potem pa jo zopet obdelajo. Tako da se zemlja odpočije.

Razložil sem mu, da se tako lahko dela samo tam, kjer imajo zemlje na pretek. Pri nas in v celi Zahodni Evropi pa da je zemlje premalo in da je zato vedno vsa obdelana. Še več. Kmetijska znanost in dejavnost gre za tem, da bi letno iz tiste parcele dobili dva polna pridelka, in poleg tega študirajo, kako bi dobili še tretjega. Seveda se s tem rodovitnost zemljišča zelo izrabljuje, zato je potrebno pogosto in obilno gnojiti, zlasti z umetnimi gnojili. Nekoliko spremembe v to intenzivno izrabljanje zemlje vnaša kolobarenje ali menjavanje pridelkov po dobro premišljenem plodoredu, zlasti vpeljevanje detelj v plodored.

Želel je vedeti, kaj se prideluje kot drugi pridelek po pšenici. Naštel sem mu jih nekaj: zgodnja koruza, takoimenovana petdesetdnevica (činkvantin), ajda, repa, korenje, rdeč radič, ohrovt, glavnat zelje, cvetača, itd.

Zdelo se je, da je imel o teh vprašanjih nekoliko pojma, a ne prav mnogo, ker ni imel z njimi življenjskega stika. Rekel je, da bova o zadevi še govorila.

Takrat je pokukala skozi vrata iz kuhinje glavica lepe punčke, ki je izmenoma pogledavala mene in očeta, potem pa se pognala proti očetu, ki jo je vzel v naročje. »To je naša zlata Galočka.«

Stara je bila kakšna tri leta. Pomignil sem ji, naj pride k meni, a za odgovor se je še bolj stisnila k očetu. Vzel sem zvezke »Njive« in se poslovil. »Punčka se imenuje Galočka, kobilica pa Galka. Čudno naključje. Starost tudi ista. Najbrž je kobilica nekaj starejša. Toda kaj to mene briga?« sem razmišljal.

Barometer ali tlakomer je že nekaj dni padal, a najbolj občutno od prejšnjega večera. Po mojem je bilo pričakovati dež že pred polnočjo, mogoče celo že zvečer. Oblačnost se je nabirala na južnem obzorju, tam nekje v Dobrudži, kjer se Donava izliva v Črno morje. Smatral sem za potrebno, da opozorim ravnatelja, če ima dati kakšna posebna navodila. To sem tudi storil, preden je končal popoldanski odmor. Potem pa sem šel v rastlinjak. Opazil sem, da bom imel v pletenki najbrž premalo destilirane vode in mi bo nekdo moral pomagati nastaviti novo pletenko. Pa je izgledalo, da je ta sploh zadnja, in zato bo potrebno preskrbeti si nove destilirane vode. Kot navadno sem delal, dokler je bilo kaj vode v pletenki. K sreči sem takrat zagledal starega Čumaka iti preko dvorišča. Poklical sem ga in mu namignil naj pride k meni. Prišel je hitro in tudi takoj razumel, da mi mora pomagati dvigniti novo pletenko z destilirano vodo na polico. Pletenka z vodo je tehtala kakšnih 35-40 kg, Čumak pa je imel 84 let, a je kljub temu zagrabil pletenko in jo z lahkoto dvignil na polico.

»Vi maladjec!« (Vi ste »kampelc«) sem mu rekel. To se mu je dopadlo. (Dalje)

Pokristjanjenje Slovencev

(Nadaljevanje s 3. strani)

in da je slovenščina ohranila o tem neštete in očitne dokaze, le da so ostali doslej iz raznih razlogov neopaženi. Ker pa je jasno, da se bodo tisti, ki so trdno verjeli v dosedanje teorije o izvoru Slovencev, le težko odpovedali svojim podedovanim predstavam in prepričanju, naj navedem samo še nekaj najočitnejših besednih dokazov, izbranih bolj slučajno iz mnogih stotin drugih.

Značilna slovenska beseda zlomek je iz skandinavske besede lömsk — nesramen. Beseda hudir pa pride verjetno iz staronordijske besede hod — boj, prepir. Hoder je eden izmed polbogov nordijske mitologije. Možno pa je tudi, da pride ta beseda naravnost iz staronordijske besede húdir, ki je pomenila žival s kosmato kožo in tudi spominja na češčenje boga Hora, ker je nastala iz hordyr (Horova žival). Sela-hudir je pomenilo tjučenja in na ta staronordijski izraz spominja še slovenski izraz: »cel hudir«. Zlodej pa je iz staronordijske besede slode — hudobnež, zlobnež.

Tudi marsikatera fraza v slovenščini nam postane razumljiva šele, če upoštevamo prvotni pomen besed v nordijskem jeziku. Fraza: figo dobiš! ali: to je za eno figo! nima v slovenščini nobenega pametnega po-

mena, četudi jo imajo ljudje vsak dan na jeziku. Razumljiva pa postane, če vemo, da pomeni fik v norveščini zaušnico. »Figo dobiš« pomeni torej »zaušnico dobiš«. Znani rek: »Tu se špegelj, grešna duša!« nam postane razumljiv šele če vemo, da pomeni v staroskandinavskem jeziku glagol spege — mučiti, trpinčiti. Rek pomeni torej: »Tu trpi, grešna duša!« Tudi znana uganka »Švigašvaga, čez dva praga« postane še lažja, če vemo, da pomeni beseda tvaga v švedščini metlo.

Izraz »tolči nemščino« (ali kak drug jezik) postane razumljivejši, ko zvemo, da pomeni tolke v nordijskih jezikih: tolmačiti.

Tudi pomen znane fraze, da gredo zvonovi o Veliki noči v Rim in da romajo v Rim tudi ženske, ki rodijo, se nam razodene, ko odkrijemo, da pride ta Rim iz skandinavskega (švedskega) glagola römmen, ki pomeni: zbežati proč, izginiti. Tudi znani slovenski verz »pika-pok« je v najbližjem sorodstvu z norveškima in švedskima glagoloma pugge in pukke, ki pomenita popolnoma isto: tolči, pokati. Fraza: »potegniti koga iz dreka« ima sicer svoj smisel, ki pa je bil prvotno drugačen. Trekke je namreč pomenilo vleči. Tudi »šip-šap« je morda v zvezi s švedsko besedo káp — palica. »Na kant

priti« postane jezikovno razumljivo, če vemo, da pomeni v staronordijskem jeziku kant rob ali konec. Odtod tudi izraz »kanček kruha« in gotovo tudi beseda konec.

»Vleči dreto« je ostanek staronordijske besede drett, ki je tudi pomenila vleči. »Zlepa ali zgrda« pa je skoro dobessedno prevzeta fraza iz švedščine, kjer se glasi »utlempa or uthärda« in ima dobessedno isti pomen. »To se te ne tiče« je v slovenščini spomin na nordijsko besedo tycka — zdeti se, misliti; fraza je torej prvotno pomenila, da pač niso imeli v mislih tistega, ki sprašuje, o čem govore. Voščilo »dober tek« pa je ostanek nordijske besede täck — lepo, prijetno, ljubko.

Tudi nelep slovenska psovka »Hodi v rit!« je imela prvotno popolnoma drug pomen. To je dejansko spomin na staronordijsko pravno ureditev. Glasila se je namreč »Hond i rett!« (Hiti na sodišče!) in njen smisel je bil: Pojdi se takoj pritožiti, če ti ni kaj prav! Tako so pač dejali tistemu, ki se je nad čem pritoževal in jim je postal nadležen, kakor omenjeno slovensko frazo še dandanes uporabi tisti grobijan, ki hoče kratko odrezati prepir in nasprotnika povrh še užaliti.

S področja staronordijskega prava je tudi fraza »pa sem ga zašil!« »Zašiti koga« pride namreč od staronordijskega glagola skylda (šilda) — zadolžiti. (Dalje)

Zaslužen prosvetni delavec

Danes teden je praznoval 74-letnico življenja in dela znani nekdanji prosvetni delavec na Goriškem, Angel Forčič s Svetega pri Komnu. Tiho in skromno, kot je on sam, se je spominjal tistih težkih časov, ko je tudi on gradil prosvetno stavbo v naših krajih. Sam pripoveduje nerad o sebi in le v toliko, da ne gre v pozabo delo tistega rodu, ki je v hudih časih in z žrtvami polagal temelje, na katerih so dediči gradili.

Forčič, ki je eden izmed likov tedanjih ljudskih kulturnikov, se je vključil v prosvetno delo že kot mizarški vajenec v Solkanu. Ko je prišel kot mizarški pomočnik v Gorico, se je takoj vpisal v prosvetno društvo, v telovadni odsek Orlov, v delavsko Bralno in podporno društvo. Ob balkanski vojni je bil član odseka za pomoč balkanskim bratom, kar ga je ob izbruhu vojne pripeljalo v zapore na ljubljanski grad, kjer se je srečal tudi s Cankarjem. Iz zaporov so ga poslali v Pulj in od tam z maršbataljonom v Srbijo. Nato je prišel v strelske jarke nad Podgoro. Pa še od tu je pošiljal preko dr. Alojzija Resa dopise v ljubljanske časopise. Leta 1918 je šel Forčič prostovoljno k Narodnemu svetu v Gorico, kjer ga je njegov predsednik dr. Podgornik postavil za poveljnika severnega kolodvora.

Po vojni je bilo potrebno zopet poprijeti za prosvetno delo. Forčič je bil zopet med prvimi člani Ljudskega odra v Komnu. Pri državnoborskih volitvah je organiziral pro-

pagandno mrežo po vsem spodnjem Krasu. Za vse to delo ga je režim začel preganjati s policijskimi odredbami.

Z domačega Krasa se je spet vrnil v Gorico v službo k podjetju Breščak. Zopet je delal »z žago in umom«, kot je sam dejal. V novih prosvetnih društvih je Forčič kmalu postal ena vodilnih osebnosti, s svojo idealno požrtvovalnostjo in prikupnim vedenjem. Pomagal je tudi organizirati velike politično-socialne tečaje Kmetstvo-delavske zveze, predsedoval je prosvetnemu društvu »Mladiki« v Gorici.

Po ukinitvi vsega našega kulturnega dela leta 1929 je Forčič prejel od tedanje enotne slovenske stranke na Primorskem nalogo, da organizira na Krasu tajne kulturne celice. To delo je vodil do izbruha druge svetovne vojne, ko so ga vozili s sinom iz zapora v zapor in v posebni bataljon.

Po vrnitvi se je naš Forčič oprijel dela na domačiji, pa tudi v raznih organizacijah. Že 9 let vodi društvo upokojencev na Komenskem Krasu. Še vedno se nasmeje in ob koncu spominov dostavlja, naj bi v delu prednikov črpali spodbude za resnično in praktično prosvetno delo tudi mlajši.

Tudi ti drobci iz življenja našega nekdanjega prosvetnega delavca predstavljajo košček goriške kulturno-politične zgodovine. Zato smo jih napisali, kakor jih je našteval jubilar, ki mu želimo, da mu bodi v plačilo zavest, da je svoje storil — zdaj naj pa še drugi.

Z Goriškega

V ZADNJE SLOVO

Umrla je tudi blaga gospa Marica Abuja, rojena Sardoč, iz znane goriške rodbine vinskih veletržcev, v 78. letu starosti. Po smrti moža Antona se je posvetila samo domu in dobroti. Za njo žalujeta dve hčerki in brata, tržaški zdravnik Dorče in Lojze, kartuzijanski pater Lanuinus. Z vsemi sočustvujejo prijatelji in znanci in molijo za blagopokojno gospo.

Števerjan:

Z OBCINSKE SEJE — PRIREDITEV

Na zadnji občinski seji so svetovavci odobrili predlog, naj se vloži prošnja na deželno upravo za podporo pri občinski javni razsvetljavi. Občina bo namreč celotno prenovila razsvetljavo vzdolž glavne ceste in tudi v posameznih zaselkih. Postavili bodo moderne neonske luči. Ob glavni cesti bodo stale po 30 metrov vsaksebi, in sicer do občinske meje v Grojni in na drugi strani do Oslavja. Ta ukrep bodo sprejeli z velikim zadovoljstvom ne samo domačini, ampak tudi številni izletniki, ki se zlasti ob »češnjah v cvetju« radi zamudijo v prijaznem Števerjanu. Stroški za novo razsvetljavo so preračunani na nekaj čez 27 milijonov lir. Letni stroški za vzdrževanje bodo znašali okrog 800 tisoč lir.

Druga točka je bila razprava o kritju občinskega obračuna za leto 1965. Za kritje primanjkljaja, ki znaša okrog 11 milijonov lir, bo občina naprosila deželno upravo. Pri točki o osebnih zadevah je bil potrjen za nadaljnje službeno leto občinski uradnik Marjan Terpin.

V nadaljnji razpravi so govorili tudi o odpravi gnojnih jam ob cestah, ki vodijo v Števerjan, in o potrebni avtobusni čakalnici na Bukovju. Oboje je res potrebno in smo prepričani, da bo občinska uprava v tem oziru res kmalu nekaj ukrenila.

V nedeljo je igralska skupina našega katoliškega prosvetnega društva z uspehom nastopila v Katoliškem domu v Gorici s Finžgarjevo ljudsko igro »Naša kri«. Glavne vloge so bile dobro zasedene. Kar pa še manjka, bo iznajdljivi režiser gotovo dopolnil pri prihodnjem nastopu po Veliki noči.

GLASBENA PREDAVANJA

V sklopu »petih kulturno-glasbenih nastopov« mestega Glasbenega zavoda je bil v petek drugi večer glasbene kulture.

Ti večeri v prijetnem okolju koncertne dvorane v Oberdanovi ulici imajo namen nuditi že nekoliko izvežbanim poslušavcem prerez prejšnje in sodobne glasbene umetnosti. V petek sta nastopili Fernanda Selvaggio z violino in Roberta Lantieri na klavirju. Izvajali sta skladbe Vitalija (17. stoletje), Mendelssohna (13. stoletje) in Dvoraka (konec 19. stoletja).

Pred nastopom je imel prof. Bidussi umetniški uvod.

V petek 17. marca ob 18. uri bo izvajal pianist Costantinides Chopinove skladbe.

ZENSKI PRAZNIK

V proslavo mednarodnega praznika žena, bodo priredile slovenske žene z goriškega kulturno-zabavni popoldan v nedeljo 12. marca ob 16. uri v Prosvetni dvorani, Korzo Verdi 13.

OBCNI ZBOR

V nedeljo 19. marca bo imelo goriško slovensko planinsko društvo svoj redni občni zbor. Sklican je za deseto uro dopoldne v prostorih Gregorčičevega kluba na Verdijevem korzu 13.

Društvo bo tudi priredilo svoj prvi letošnji družinski izlet na velikonočni ponedeljek k izvirom Timava.

ZENA IN DOM

LICENJE IN PRICESKE

Drage bralke, preden vam naštejemo novosti v kozmetiki in pričeskah, bi vas rada opomnila na nekaj važnega. Veliko se govori o ženski, ki je postala sužnja muhavih modnih struj, in o možu, ki je ves obupan, ko mu žena zatrjuje, da obleke preteklega leta niso več moderne. Vsega tega ne bi smelo biti in tudi ni res; ženska mora biti pokorna le sami sebi in svojemu okusu.

Res je, da so letos moderni škornji; toda kar se tiče višine, barve in oblike, o tem odločate same. Kratka krila? Biti morajo nad kolonom, toda o vsem ostalem odločate le ve.

Kar se tiče ličenja obraza, nam kozmetična industrija vsako leto vrže na trg nova sredstva, nove barve, predlaga to ali ono barvo ličila za ustnice (letos je spet aktualna živo rdeča šminka); toda to so le predlogi in ne ukazi. Ukaz za vsako žensko bi moral biti le tale: oblecite si, kar hočete, izmislite si svojo modo, toda izgledati morate tako, kot bi imele dvajset let; danes se morda imenuje — mladost, mladost in ženskost, ki bi ju sicer lahko ženska sčasom izgubila s svojim delom na področjih, ki so prej pripadala le moškemu.

Sedaj pa k pričeskam in kozmetiki. Ne moremo točno reči, kakšne bomo v letu 1967; kvečjemu lahko pogledamo, kaj bomo izbrale od tolikih idej, ki nam jih predlagajo frizerji. Za romantične: dolge lasulje, spuščene po hrbtu ali spletene v kito; za mlada dekleta: kratko ostrižene lase, toda te kratke pričeske so bolj mehke kot prejšnje leto. Glede barve las je novost v tem, da prevladujejo odločne barve: zelo svetle ali zelo temne. Srednjih barv ni in tudi takojimeno »mèches« niso več v modi. Kratke temnolase pričeske zahtevajo odločno rdečo šminko, toplo barvo pudra in temno črto nad trepalnicami.

Blondinkam bodo bolj pristojale svetla koralna rdeča šminka in svetlo osenčene oči pod obrvmi.

Poleg kratkih pričesk in dolgih lasulj so spet v modi srednjedolgi in bujno počesani lasje primerni predvsem za slovesne priložnosti, prilegajo se jim, ličila z odtlenki srebrne in zlate barve, ki naj poudarijo barvo obleke. Zelo ljubka je pričeska,

ki spominja na linijo »charleston« z mehкими, kodrastimi plavimi lasmi, in isti zlasti ton se ponavlja tudi pri ličilih. Ustnice so obarvane z močno rdečo šminko. Zanimiva je tudi naslednja rešitev: kratko ostriženi lasje čez dan postanejo elegantna pričeska, če jim na vrhu pritrdimo lasuljo kratkih mehkih kodrov.

MARTINA

19. t. m. v Nabrežini

MEDNARODNI TEK ČEZ DRN IN STRN

Sportno združenje Bor bo priredilo 19. t. m. v Nabrežini veliko mednarodno tekmovanje v krosu. Nastopili bodo najboljši tekači iz dežele Furlanije-Juljske krajine, na tekmovanje pa so bili povabljeni tudi člani dveh avstrijskih in več slovenskih klubov. Pričakuje se, da se bodo tekmovanja udeležili najboljši slovenski tekači, med katerimi je več državnih reprezentantov.

Za letošnjo tekmovanje, ki je drugo po vrstnem redu, vlada veliko zanimanje. Skoraj gotovo je, da bo tekmovanje posredovala italijanska televizija v svoji večerni športni oddaji.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

GOSTOVANJE OPERE NARODNEGA GLEDALIŠČA

»IVAN ZAJC« Z REKE

JAKOV GOTOVAC

ERO Z ONEGA SVETA

komična opera v treh dejanjih

V posameznih vlogah bodo nastopili:

ERO: Ljubomir Stručič, Josip Šutej (Zagreb) — v alternaciji, DJULA: Zorka Wolf, Mirka Klarič (Zagreb) — v alternaciji, DOMA: Blanka Zec, Nenka Tomašič — v alternaciji, MARKO: Franjo Godec, Tomislav Neralič (Berlin) — v alternaciji, MLINAR: Tugomir Alaupovič, Milijov Kučič (oba Zagreb) v alternaciji

Orkester, zbor in balet reške Opere

Dirigent: VLADIMIR BENIČ

Režiser: DINKO SVOBODA

Inszenator: ANTON ZUNIC

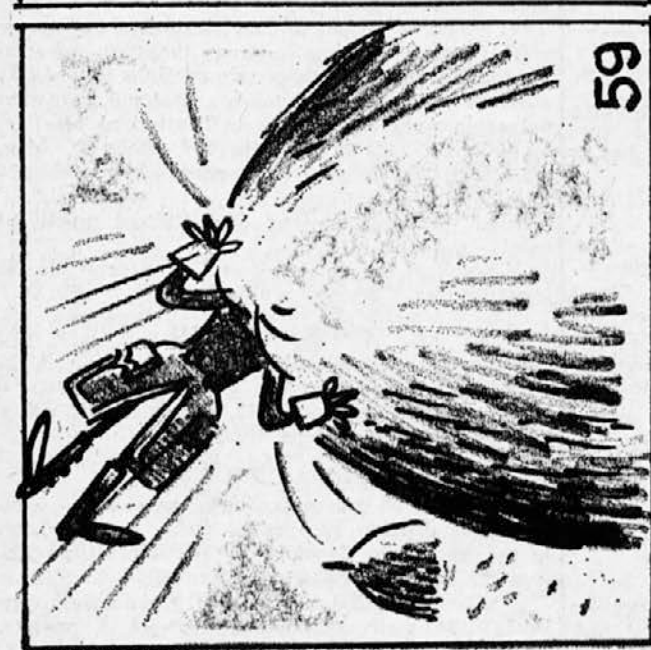
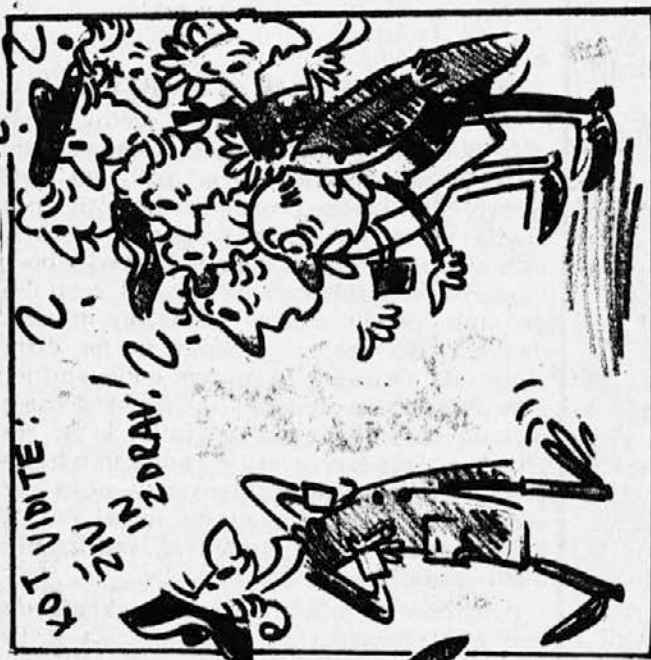
V petek, 10. t. m. ob 21. uri,

v soboto, 11. t. m. ob 21. uri,

v nedeljo, 12. t. m. ob 16. uri.

Prodaja vstopnic vsak dan od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma. Rezervacije na telefonu 73-42-65.

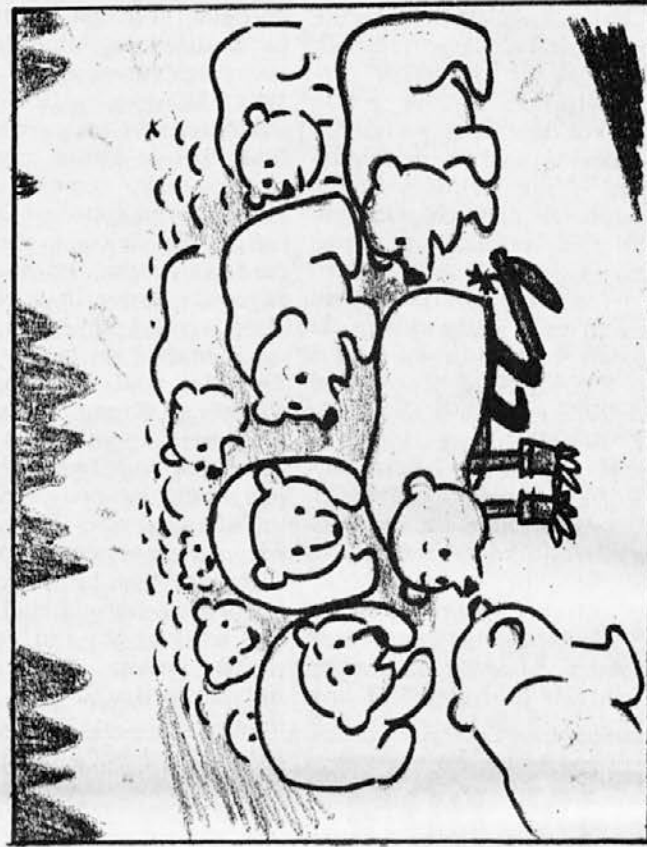
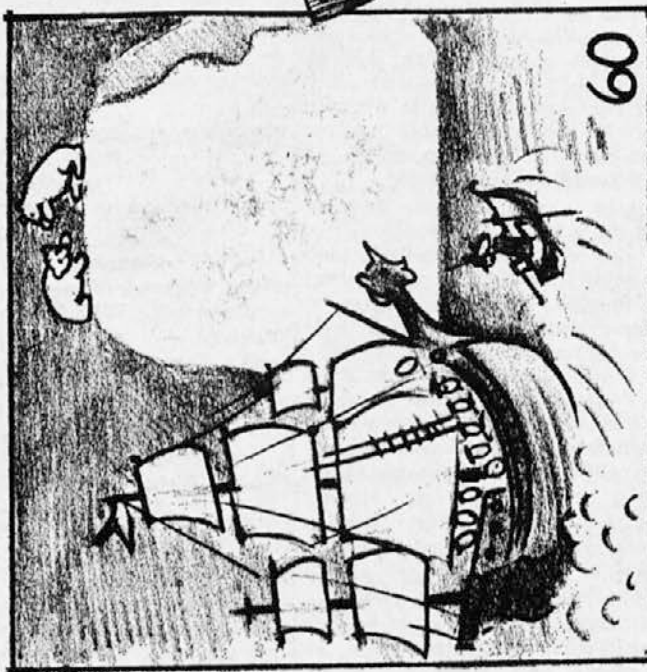
PO BURGERJU — RISE: BORUT PECAR

59. Bilo je prav štirinajstega junija, ko ima angleški kralj rojstni dan in natanko ob enih popoldne ustrelijo v njegovo čast vsi angleški topovi. Vojaki so jih zjutraj nabili in ker nihče ni slutil, da leži v eni cevi človek, sem s strašansko silo zletel iz topa in padel daleč na kopico sena v okolici Londona.

Nezavesten sem obležal v seni. Ležal sem že tri mesece, ko je kmet prodal seno. Hrup me je prebudil iz omedlevice. Se ves omočen sem hotel zbežati, vendar sem se zapletel in padel na kmeta. Meni ni bilo nič, kmeta pa sem ubil, tako nesrečno sem padel nanj.

Bilo mi je laže, ko sem kasneje zvedel, da je bil kmet strašen oderuh. Njegova smrt je bila pravična kazen, za ljudi tega kraja pa pravo olajšanje. Lahko si mislite, kako sem se začudil, ko sem prišel spet k sebi in odkril povzavo z onim dogodkom pred tremi leti in pravkaršnjim. In kako so se začudili šele moji prijatelji v Londonu, ko sem tako rekoč od mrtvih vstal. Zdaj pa si prižgimo smotkico in povedal vam bom še kakšno morskno. Vabim vas na sever. Spremljam namreč takega kapitana, mojega prijatelja.

60. Plovemo mi tako proti severu in glej, pol milje pred nami se nenadoma pojavi velika ledena gora, višja od naših jaborov. Na njej sem zagledal dva bela medveda, ki sta se divje mikastila. Vzel sem puško in s čolnom odveslal k ledeni gori. Ko sem pristal, sem se povzpel na vrh. Hoja je bila naporna, ker je bil led spolzek in ker so povod pržale globoke razpoke.

Slednjič sem prišel do medvedov in videl, da se ne borita, mareveč igrata. No, pomislil sem, koliko bi bilo vredno njuno krzno, in pomeril. Tedaj pa sem padel in ko sem se čez pol ure spet zbudil, je na meni slonel medved. Kdo ve, kam bi me zver

odvlekla, ko je ne bi urezal z nožem za peresa, ki sem ga nosil v torbi. Medved je zarjovel in me spustil, jaz pa sem ponovno ustrelil. Ustrelil sem enega medveda, toda ob strehu se je zdramilo na tiscce drugih, ki so dremali na ploščah. Vsa družina je prišla bliže.

Nisem utegnil izglubljati časa. Če se ne domislim kakšne pametne, bo po meni. In spomnil sem se! Kot bi trenil sem odril mrtvega medveda, si oblekel njegovo kožo in se postavil na vse štiri. Medvedi pa so me obkrožili, drug za drugim so me ovohavali in se slednjič prepričali, da sem pravi medved.